

ENNUSTE

Taantumaa seuraa hidas toipuminen

Suomen talous | 14.09.2020

BKT supistuu Suomen Pankin arvion mukaan kuluvana vuonna 4,7 prosenttia. Vuosina 2021 ja 2022 BKT:n arvioidaan kasvavan 2–3 prosentin vauhtia. Vaikka taantuma näyttää jäävän keväällä pelättyä pienemmäksi, se on silti syvä ja toipuminen on hidasta. Työllisyys uhkaa heiketä pitkäaikaisesti ja viennin näkymiä synkistää maailmanlaajuinen taantuma. Koronaviruspandemian aiheuttama epävarmuus pysyy suurena niin maailmantaloudessa kuin kotimaassakin. Riski ennakoitua heikommasta kehityksestä on edelleen suuri, etenkin jos viruksen leviämisen estämisessä ei onnistuta.

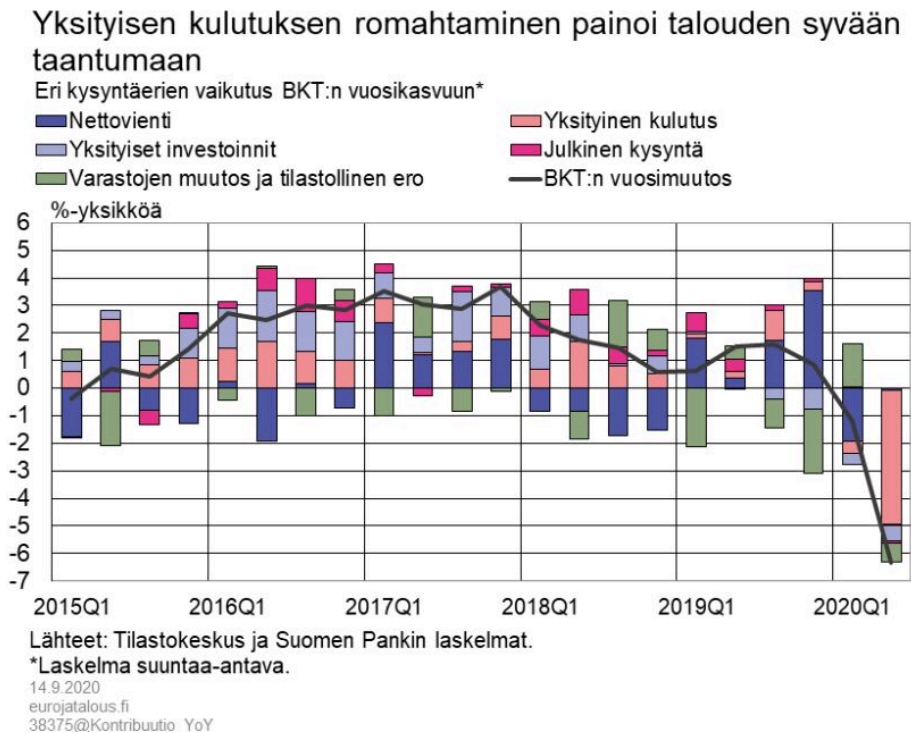
Suomen Pankin väliennuste¹ perustuu 4.9.2020 saatavissa oleviin tietoihin ja 18.8.2020 päivitettyihin oletuksiin Suomen ulkoisen toimintaympäristön ja keskeisten rahoitusmarkkinamuuttujien kehityksestä lähivuosina.

Pahimmat taantumapelot eivät toteutuneet mutta toipuminen on hidasta

Suomen talouden taantuma näyttää kuluvana vuonna jäävän pienemmäksi kuin Suomen Pankin kesäkuun ennusteessa pelättiin (kuvio 1). Tämän vuoden kasvuennustetta nostaa Suomen

talouden odotettua vähäisempi supistuminen toisella neljänneksellä, mutta tulevien vuosien kasvunäkymät ovat yhä vaikeat. Talouden toipuminen on myös riippuvaista epidemiatilanteen kehittymisestä. Mitä pidempään huoli viruksen leviämisestä on läsnä, sitä hauraampaa talouskasvu on. Epävarmuus hidastaa maailmantalouden elpymistä vielä pitkään.

Kuvio 1.

Tilastokeskuksen 28.8.2020 julkaisemien tietojen mukaan Suomen BKT:n määrä supistui vuoden toisella neljänneksellä 4,5 % edellisestä neljänneksestä ja 6,4 % viime vuoden vastaavasta ajankohdasta. Nykytilastojen mukaan Suomen talous on näin ollen supistunut kolme vuosineljännestä peräjälkeen.

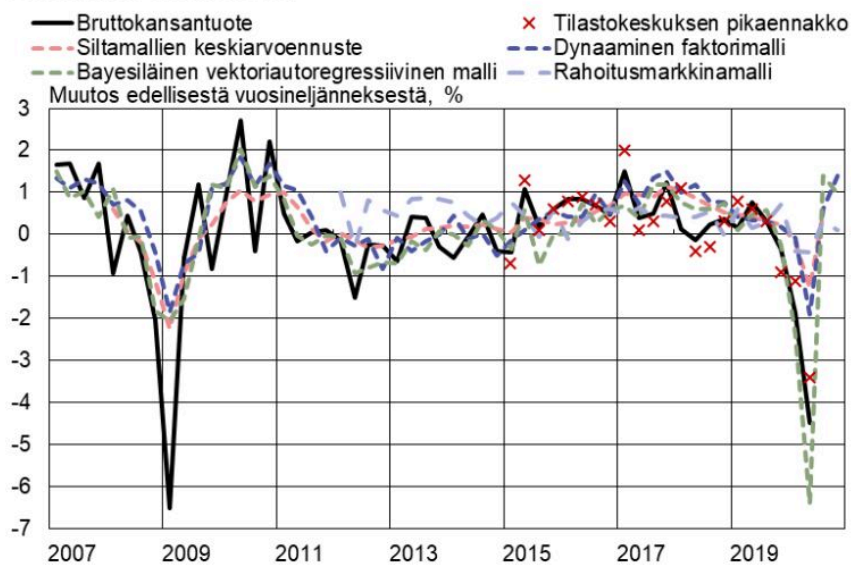
Suurin yksittäinen syy BKT:n rajulle supistumiselle oli yksityisen kulutuksen historiallisen suuri pudotus toisella neljänneksellä (kuviot 1 ja 2). Yksityisen kulutuksen heikkoutta selittävät sekä viruksen leviämisen pelko että rajoitustoimet, jotka vaikeuttivat palvelusektorin toimintaa toisella neljänneksellä. Viennin huomattavaa pudotusta tasapainotti tuonnin reipas heikkeneminen, joten nettoviennin negatiivinen vaikutus jäi pieneksi.

Kaiken kaikkiaan Suomen talouden supistuminen kuluvaan vuoteen toisella vuosineljänneksellä on nykytiedon valossa Euroopan pienimpien joukossa ja myös pienempi kuin mitä alkukesästä pelättiin. Vaikka talouden kehitys ei toistaiseksi ole ollut yhtä katastrofaalista kuin monessa

muussa massa, taantuma on kuitenkin syvä myös Suomen taloudessa.

Kuvio 2.

Talouden toipuminen näkyy kasvun palautumisena lyhyen aikavälin malleissa

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin ennusteet.
14.9.2020
eurojatalous.fi
30219@Nowcastit MIDAS

BKT supistuu tänä vuonna 4,7 prosenttia heikon yksityisen kulutuksen, vähenevien investointien ja supistuvan viennin seurauksena (taulukko 1). Ensi vuonna talous kasvaa 2,7 prosenttia ja vuonna 2022 2,4 prosenttia, kun yksityinen kulutus vahvistuu. Yksityisen kulutuksen piristymisen edellytys on kuitenkin, että virustilanne pysyy hallinnassa.

Väliennusteen keskeiset tulemat		2019	2020	2021	2022
Bruttokansantuote, vuosikasvu (%)	Väliennuste, syyskuu 2020	1,1	-4,7	2,7	2,4
	Ennuste, kesäkuu 2020	1,1	-6,9	3,0	2,9
Työllisyysaste (%)	Väliennuste, syyskuu 2020	72,6	70,8	70,6	71,0

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Väliennusteen keskeiset tulemat					
	Ennuste, kesäkuu 2020	72,6	70,8	70,6	71,2
Inflaatio (%)	Väliennuste, syyskuu 2020	1,1	0,5	0,9	1,2
	Ennuste, kesäkuu 2020	1,1	0,2	0,7	1,3

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Pelkkä rajoitustoimien purkaminen ei palauta taloudellista aktiviteettia, sillä myös huolet terveydestä ja viruksen leviämisestä vaikuttavat kuluttajien käyttäytymiseen. Tämän vuoksi talouden toipumisen edellytyksenä on epidemian saaminen hallintaan. Palautuminen jää kuitenkin hitaaksi, kunnes lääketieteellinen ratkaisu koronavirukseen on saatavilla.

Pandemian aiheuttama taantuma on luonteeltaan poikkeuksellisen globaali, mikä tekee Suomen kansainvälisestä toimintaympäristöstä tulevina vuosina hyvin haastavan. Maailmanlaajuinen taantuma ja globaalien investointien väheneminen näkyvät pitkään Suomen viennissä. Myös kotimaiset investoinnit kärsivät pitkittyneestä epävarmuudesta. Ulkomaankaupan näkymät pysyvät heikkoina lähivuosina globaalin epävarmuuden ja vientimarkkinoiden hitaan kasvun seurauksena.

Työllisyysaste heikkenee selvästi koronapandemian seurauksena ja on jäämässä 71 prosenttiin vuonna 2022, mikä on huomattavasti pandemiaa edeltänyttä tasoa alempi (taulukko 1). Osa koronakriisissä menetetyistä työpaikoista katoaa pysyvästi ja työllisyyden paranemista jarruttaa lisäksi sekä hitaaksi jäävä talouskasvu että edelleen jatkuva työikäisen väestön supistuminen.

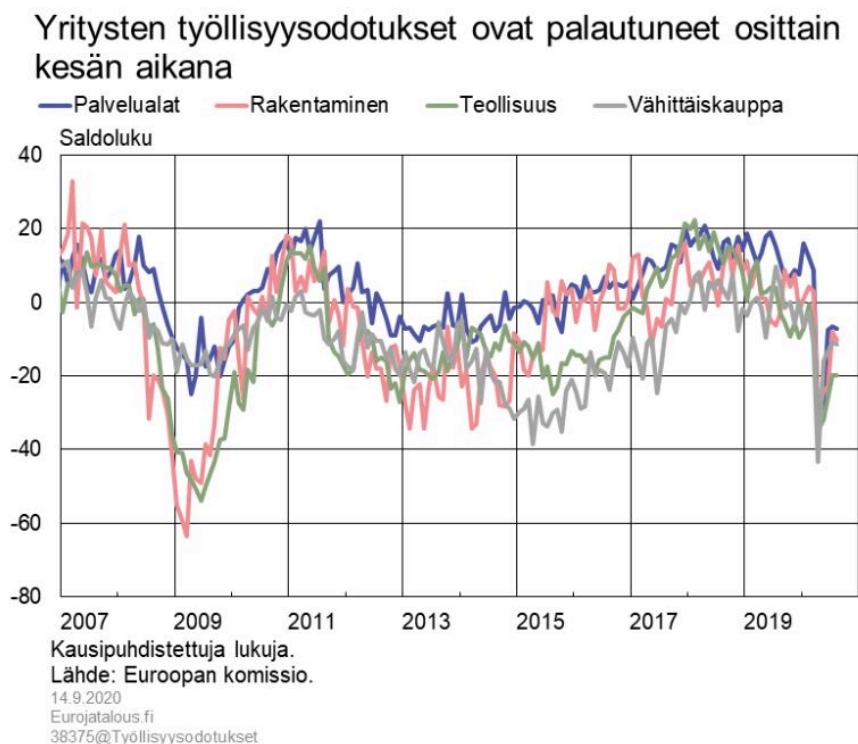
Kuluttajahintojen nousu on hidastunut kuluvana vuonna huomattavasti koronapandemian seurauksena ja inflaatio yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna jää 0,5 prosenttiin vuonna 2020 (taulukko 1). Inflaatio on silti tänä ja ensi vuonna hiukan kesäkuussa ennustettua nopeampaa, koska raakaöljyn hinta on noussut ja pohjainflaatio ei ole hidastunut odotetusti. Inflaatio kiihtyy lähivuosina hieman saavuttaen 1,2 prosenttia vuonna 2022.

Koronapandemia ylläpitää epävarmuutta maailmantaloudessa

Suomen talouden ulkoinen toimintaympäristö on edelleen haastava. Maailmantalouden tilanne

heikkeni poikkeuksellisen jyrkästi keväällä, kun koronavirus levisi maailmanlaajuisesti pandemiaksi. Pelko viruksen leviämisestä yhdistettynä monissa maissa tiukkoihin rajoitustoimiin heikensivät äkillisesti ja selvästi kasvuedellytyksiä. Maailmankauppa, ja sen mukana Suomen vientikysyntä, romahtivat toisella neljänneksellä (kuvio 3). Maailmantalous supistuu noin 4 % ja maailmankauppa noin 11 % tänä vuonna (taulukko 2). Maailmantalouden näkymät ovat edelleen hyvin epävarmat, koska epätietoisuus koronaviruksen toisen aallon voimakkuudesta ja kestosta on suurta. Globaali toipuminen riippuu keskeisesti siitä, miten virus saadaan hallintaan eri puolilla maailmaa.

Kuvio 3.

Maailmankauppa ja maailman teollisuustuotanto ovat hieman palautuneet kesän aikana, mutta ne ovat edelleen selvästi pandemiaa edeltäneitä tasoja matalammalla. Suomen ulkoisen kysynnän arvioidaan laskeneen hieman kesäkuussa arvioitua vähemmän ja toipuvan vähitellen kolmannelta neljännekseltä alkaen. Vientikysyntä palautuu pandemiaa edeltäneen tason tuntumaan kuitenkin vasta ennustehorisontin lopussa (kuvio 3). Suomen talouden ja vientinäkömien kannalta euroalueen toipuminen ja sen investointien piristymisen on ensiarvoisen tärkeää. Euroalueen BKT laski jyrkästi toisella neljänneksellä yksityisen kulutuksen ja investointien johdolla. Euroalueen talous supistuu 8 % vuonna 2020 ja palaa kasvuun vuosina 2021–2022 (taulukko 2).² Euroalueen yksityisten investointien arvioidaan romahtaneen vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla

koronapandemian aiheuttamien sulkutoimien, heikentyneen kysynnän sekä kohonneen epävarmuuden seurauksena. Investointien hitaan toipumisen odotetaan alkavan vuoden toisella puoliskolla. Koholla olevan epävarmuuden vuoksi investointeja saatetaan kuitenkin lykätä. Euroalueen yksityiset investoinnit saavuttavat siten kriisiä edeltäneen tason vasta ennustehorisontin loppupuolella.

Suomen nimellinen efektiivinen valuuttakurssi on vahvistunut ja öljyn arvioidaan kallistuvan hieman aiemmin odotettua nopeammin. Öljyn hinta jää kuitenkin ennusteessa matalalle tasolle (taulukko 2). Korot vuorostaan pysyvät markkinaodotusten perusteella aiemmin arvioitua matalammalla pidempään, mikä ehkäisee kokonaiskysynnän heikkenemistä ja lieventää siten pandemian taloudellisia vaikutuksia.

Ennusteen oletukset					
	2018	2019	2020 ^e	2021 ^e	2022 ^e
Volyymin prosenttimuutos edellisestä vuodesta					
Euroalueen bruttokansantuote	1,8	1,3	-8,0	5,0	3,2
Maailman bruttokansantuote	3,6	2,8	-4,2	6,1	3,7
Maailmankauppa*	4,1	0,6	-11,4	6,9	4,3
Suomen vientimarkkinat**, prosenttimuutos	4,0	1,4	-10,4	7,0	4,5
Öljyn hinta, USD/barreli	71,1	64,1	42,9	47,6	49,2
Suomen kilpailijamaiden vientihinnat euroina, prosenttimuutos	1,1	1,8	-4,5	-0,4	2,1
Euribor, 3 kk, %	-0,3	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5
Suomen nimellinen efektiivinen valuuttakurssi***	106,9	106,2	108,8	110,6	110,6

* Laskettu tuonnin painotettuna keskiarvona.

** Suomen vientimarkkinoiden kasvu on tuonnin kasvu Suomen viennin kohdemaissa keskimäärin niiden vientiosuuksilla painotettuna.

*** Laaja nimellinen efektiivinen valuuttakurssi, 2015 = 100. Valuuttakurssi vahvistuu, kun indeksi nousee.

Lähteet: Eurojärjestelmä ja Suomen Pankki.

Ennusteen oletukset					
Euron arvo yhdysvaltain dollareina	1,18	1,12	1,14	1,18	1,18

* Laskettu tuonnin painotettuna keskiarvona.

** Suomen vientimarkkinoiden kasvu on tuonnin kasvu Suomen viennin kohdemaissa keskimäärin niiden vientiosuuksilla painotettuna.

*** Laaja nimellinen efektiivinen valuuttakurssi, 2015 = 100. Valuuttakurssi vahvistuu, kun indeksi nousee.

Lähteet: Eurojärjestelmä ja Suomen Pankki.

Lyhyen aikavälin mallit ennakoivat kasvua loppuvuodesta

Suomen Pankin 4.9.2020 päivitettyjen lyhyen aikavälin mallien perusteella talouskasvu palautuu vuoden kolmannella neljänneksellä toisen neljänneksen koronasukelluksen jälkeen (taulukko 3, kuvio 4). Tämänhetkiset suhdannenäkymät tiivistyvät lyhyen aikavälin mallien tuottamiin ennusteisiin, joita on hyödynnetty väliennusteen muodostamisessa. Lyhyen aikavälin mallit perustuvat kuitenkin pelkästään julkaistuihin kuukausitilastoihin. Mikäli esimerkiksi epidemiatilanne vaikeutuisi tai taloustilanne heikkenisi tämänhetkisestä edelleen, lyhyen aikavälin mallien ennusteet heikkenisivät ja painaisivat luonnollisesti loppuvuoden talouskasvua.

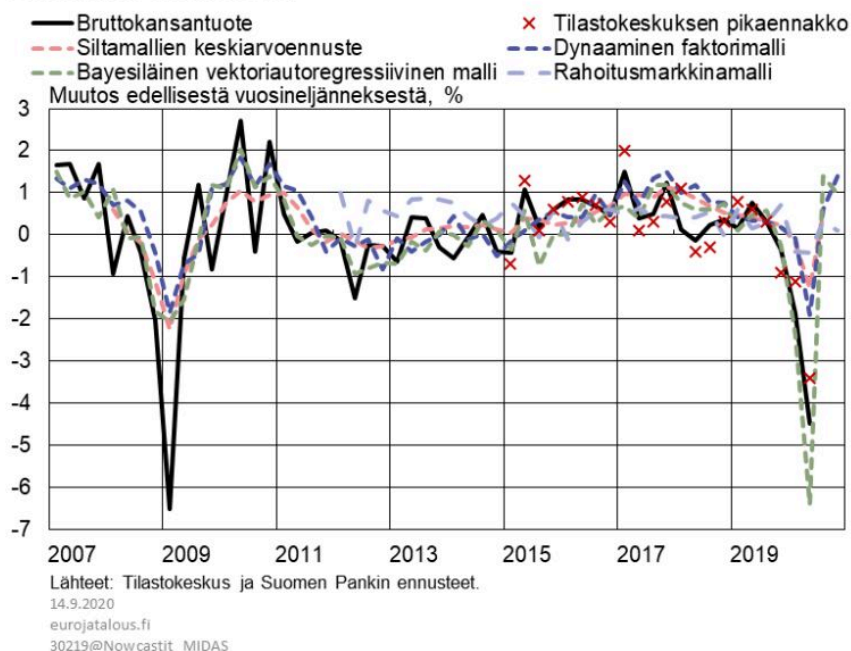
Kolmannella neljänneksellä nähdään varovaista palautumista				
BKT:n neljännesvuosikasvu	2020N1	2020N2	2020N3	2020N4
BVAR	-2,4 %	-6,4 %	1,4 %	1,0 %
Faktorimalli	-0,1 %	-1,9 %	0,6 %	1,4 %
Siltamalli	-0,2 %	-1,3 %	0,5 %	
Rahoitusmarkkinamalli	-0,4 %	-0,4 %	0,3 %	0,1 %
Toteutunut	-1,9* %	-4,5* %		

Päivitetty 4.9.2020.

* Päivitykset Tilastokeskuksen tilinpidon julkistuksen yhteydessä 28.8.2020.

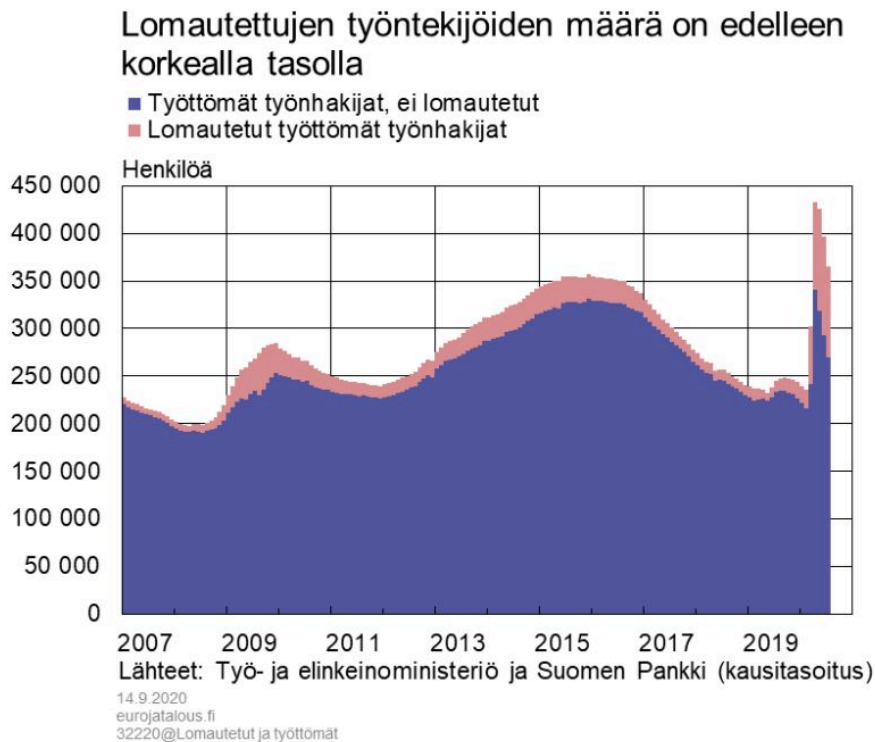
Kuvio 4.

Talouden toipuminen näkyy kasvun palautumisena lyhyen aikavälin malleissa

Yritysten ja kotitalouksien luottamus tulevaan talouskehitykseen on kesän aikana palautunut pohjilta, mutta elokuun luvut muistuttivat toipumisen hauraudesta (kuvio 5). Kuluttajien luottamus laski jälleen elokuussa, kun etenkin Suomen talouden näkymät heikkenivät, ja kuluttajat arvioivat oman tämänhetkisen taloustilanteen aiempaa vaikeammaksi. Myös teollisuudessa luottamus laski hieman elokuussa ja rakennussektorilla luottamus pysyi edelliskuun heikolla tasolla. Palvelusektorilla ja vähittäiskaupassa luottamuksen palautuminen jatkui, mutta etenkin palvelusektorilla luottamus on edelleen matalalla tasolla. Kokonaisuudessaan luottamusluvut viittaavat heikkoon talouskasvuun loppuvuonna.

Kuvio 5.

Suomessa ei jouduttu pandemian seurauksena sulkemaan tehtaita laajamittaisesti, joten teollisuuden pudotus toisella neljänneksellä on luonnollisesti ollut pienempi kuin monessa muussa maassa. Kohtalainen tilauskanta on voinut myös pehmentää tuotannon supistumista vielä keväällä ja kesällä. Teollisuuden uudet tilaukset ovat kuitenkin heikentyneet Suomessa koko vuoden enteillen vaimeaa teollisuustuotantoa jatkossa. Uudet tilaukset vaihtelevat kuitenkin selvästi voimakkaammin kuin teollisuustuotanto ja myös esimerkiksi finanssikriisin aikaan uudet tilaukset laskivat tuotantoa jyrkemmin. Vienti on heikentynyt vuoden ensimmäisellä puoliskolla selvästi. Kesäkuussa vienti laski useassa päätavararyhmässä, kuten kuljetusvälineissä, öljyalosteissa ja metsäteollisuuden tuotteissa. Taantumun globaalista luonteesta kertoo myös se, että vienti useaan eri maahan, esimerkiksi Saksaan, Ruotsiin ja Yhdysvaltoihin, laski selvästi kesäkuussa. Vientiteollisuuden näkymät olivat kuitenkin synkentyneet jo ennen koronakriisiä, esimerkiksi kauppasodan, Ison-Britannian EU-eron ja maailmantalouden suhdanteen hiipumisen myötä.

Vähittäiskauppa on jatkanut kasvussa ja autokauppakin näyttää toipuvan kevään äkkipysähdyksestä. Koronapandemian aiheuttama taantuma iski alkuvaiheessa pahiten palvelusektoriin. Palvelusektorin liikevaihto on kärsinyt koronakriisistä merkittävästi, ja vaikka liikevaihto alkukesästä hieman parani, palvelusektorilla on vielä matkaa pandemiaa edeltäneeseen aktiiviteettiin. Erot palvelualojen välillä ovat suuret, ja erityisesti esimerkiksi matkailuun,

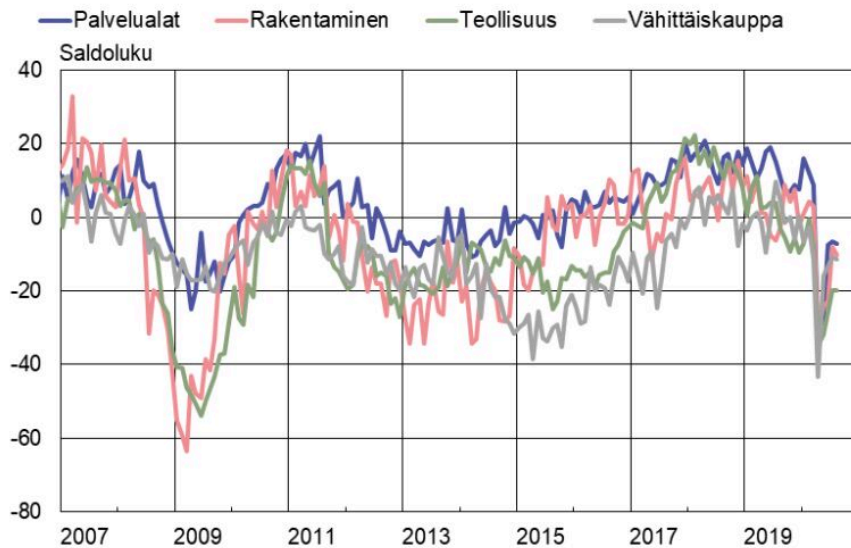
taiteeseen ja viihteeseen liittyvät alat ovat kärsineet koronasta huomattavasti. Palvelusektorin ongelmat heijastuvat myös palveluvientiin, joka on maksutaseen perusteella heikentynyt tavaravientiä jyrkemmin ja enemmän kuin finanssikriisissä. Palvelusektorin ahdinko heijastuu myös työmarkkinoihin, jotka ovatkin heikentyneet tässä kriisissä rajusti.

Työllisyys uhkaa heiketä pitkäaikaisesti

Koronapandemia heikensi työmarkkinoita keväällä poikkeuksellisen rajusti. Etenkin lomautettujen työntekijöiden määrä nousi selvästi jyrkemmin ja korkeammalle kuin finanssikriisin aikana (kuvio 6). Samalla myös alkaneiden työttömyysjaksojen määrä on kasvanut. Kesän aikana nousu sekä lomautetuissa että työttömissä työnhakijoissa on taittunut, kun rajoitustoimet on purettu ja epidemiatilanne on ollut rauhallisempi, mutta työttömiä työnhakijoita ja lomautettuja on edelleen runsaasti. Epidemiatilanteen uudelleen heikentyessä riski kotitalouksien luottamuksen heikkenemisestä, uusista rajoitustoimista ja yritysten ahdingon syvenemisestä varjostaa työmarkkinoiden toipumista. Konkurssien lisääntyminen johtaisi väistämättä myös suurempaan työttömyyden kasvuun.

Kuvio 6.

Yritysten työllisyysodotukset ovat palautuneet osittain kesän aikana

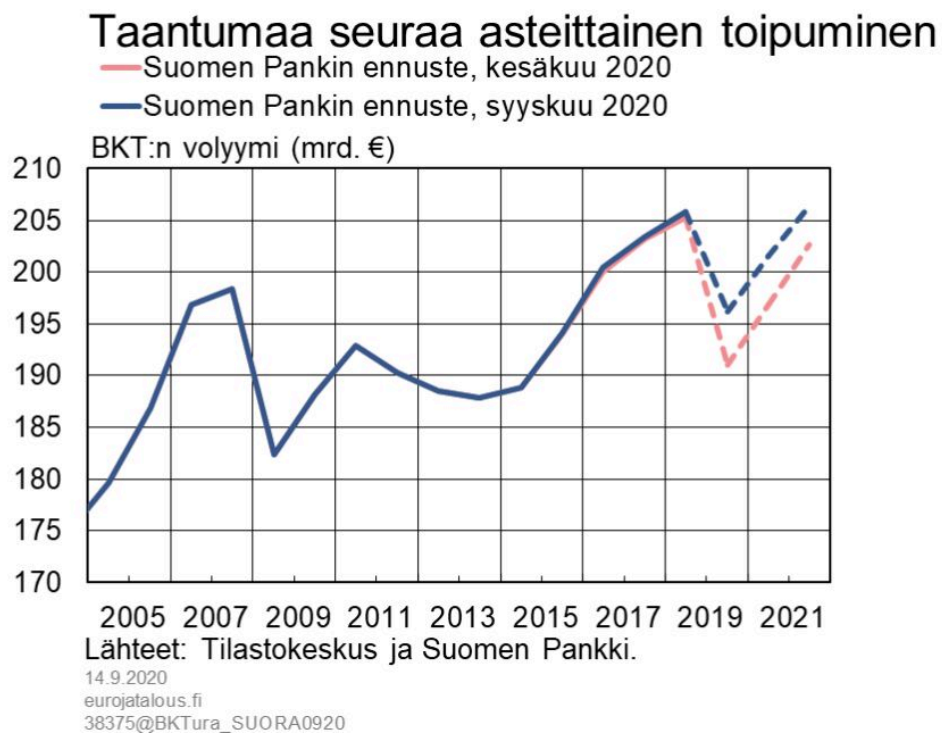

Kausipuhdistettuja lukuja.
Lähde: Euroopan komissio.
14.9.2020
Eurojatalous.fi
38375@Työllisyysodotukset

Myös taloudellisen epävarmuuden pitkittyminen uhkaa johtaa lomautusten vaihtumiseen työttömyyteen. Vaikka talouden supistuminen jäi pahimpia pelkoja pienemmäksi, työllisyys laski

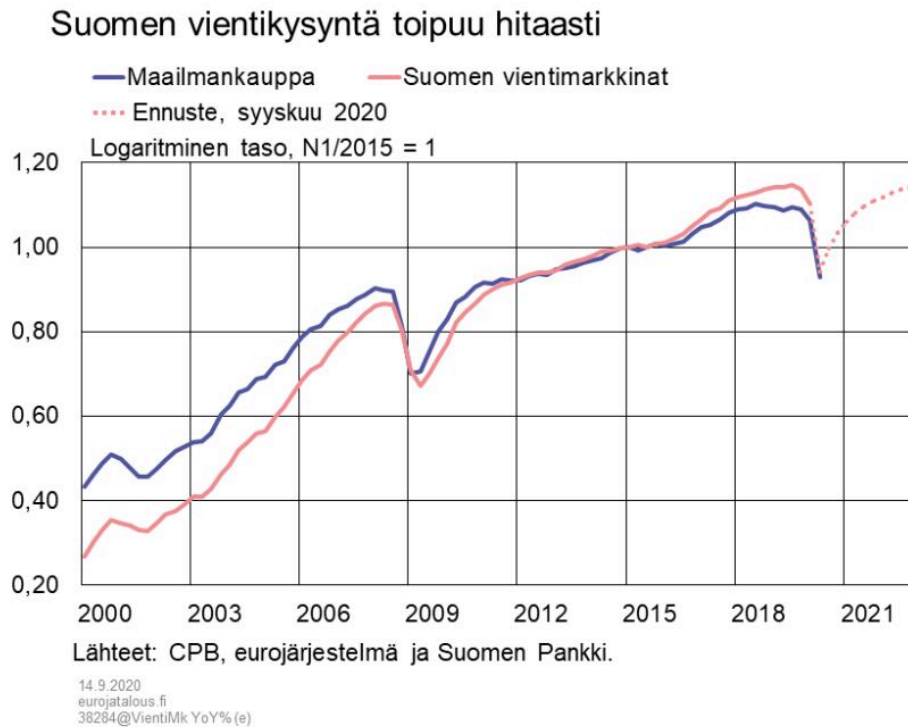
jyrkästi toisella neljänneksellä (kuvio 7). Työllisten määrä oli huhti-kesäkuussa keskimäärin miltei 80 000 henkilöä alemmalla tasolla kuin viime vuonna vastaavaan aikaan.³ Työllisyysaste heikkenee selvästi tänä vuonna (kuvio 7 ja taulukko 1). Myös työllisten määrä supistuu rajusti tänä vuonna. Työmarkkinoiden toipuminen on hidasta lähivuosina ja sekä työllisten määrä että työllisyysaste jäävät selvästi pienemmiksi kuin ennen pandemiaa.

Kuvio 7.

Työllisyyttä ennakoivat indikaattorit, kuten avoimien työpaikkojen lukumäärä ja eri alojen työllisyysodotukset, kertovat varovaisesta toipumisesta kevään rajun heikkenemisen jälkeen. Tosin elokuussa yritysten työllisyysodotusten elpyminen pysähtyi vahvistaen kuvaa siitä, että syksy voi olla työmarkkinoilla vaikea (kuvio 8). Myös kuluttajaluottamus­kyselyssä odotukset työttömyydestä kasvoivat jälleen elokuussa.

Kuvio 8.

Hintapaineet ovat vähäisiä lähivuosina

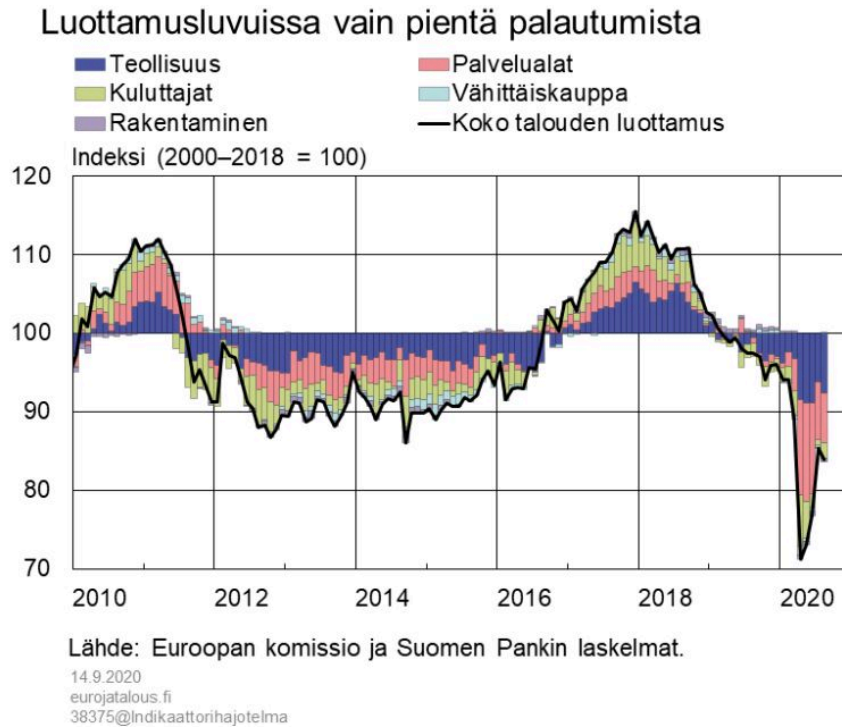
Kuluttajahintojen nousu on hidastunut kuluvana vuonna huomattavasti koronapandemian seurauksena ja inflaatio yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä mitattuna jää 0,5 prosenttiin vuonna 2020 (taulukko 1, kuvio 9). Erityisesti palveluhintojen nousu on hidastunut selvästi ja vaimean hintakehityksen odotetaan jatkuvan kunnes pandemian vaikutukset palveluiden kulutukseen hellittävät.

Kulutustavaroiden hintojen lasku pysähtyi kesällä 2020, mutta hintakehityksen hajonta hyödykeryhmän sisällä sekä vaihtelu eri kuukausien välillä on voimistunut. Raaka-öljyn hintojen romahdus keväällä hidasti inflaatiota, mutta vaikutus on hiljalleen pienentynyt esimerkiksi öljyn hinnan nousun ja polttoaineverojen korotuksen myötä. Elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet pandemian seurauksena voimakkaasti euroalueella ja myös Suomessa, mutta nopeimman nousun odotetaan tasoittuvan loppuvuonna.

Inflaatio on vaimeaa myös lähivuosina. Inflaatio kiihtyy vain vähän vuonna 2021, 0,9 prosenttiin. Energian hinnat nousevat ja päätyvät kokonaisuutena hieman vuotta 2020 korkeammalle. Elintarvikkeiden hintojen nousu hidastuu vuonna 2021 kuluvan vuoden nopean kasvun jälkeen. Pohjainflaatio kiihtyy ennustejakson loppua kohden kysynnän elpyessä ja tuotantopanosten

hintojen noustessa. Vuoden 2022 inflaation ennustetaan olevan 1,2 prosenttia.

Kuvio 9.

Viitteet

1. Suomen Pankki julkaisee Suomen talouden väliennusteita kaksi kertaa vuodessa. Maalis- ja syyskuussa julkaistavissa teknisissä ennustepäivityksissä päivitetään BKT:n, työllisyyden ja inflaation näkymät. Laajemmat Suomen talouden ennustejulkaisut ilmestyvät kesä- ja joulukuussa. ↑
2. Voit lukea euroalueen ennusteesta tarkemmin täältä: <https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/index.en.html>. ↑
3. Työmarkkinoiden nykytilanne voikin olla luultua heikompi. Se, miten työmarkkinoiden suuria ja äkillisiä muutoksia käsitellään sarjojen trendejä laskettaessa voi vaikuttaa merkittävästi käsitykseen työmarkkinoiden nykytilanteesta ja siten ennusteen lähtöpisteeseen. Suomen Pankin väliennusteessa koronaepidemian aiheuttama voimakas heikentyminen työllisyydessä on käsitelty tasomuutoksena. Ks. Koronakäänteen epävarmuus ei koske vain ennusteita, vaan myös nykytilanteen arviointia. ↑

Asiasanat

bruttokansantuote, ennuste, korona, Suomen talous, työmarkkinat